COSTA BRAVA - DEL 12 DE JULIOL AL 26 D'AGOST DE 2003

XXIII FESTIVAL INTERNACIONAL DE

músiques

DE TORROELLA DE MONTGRÍ

Membre de l´Associació Europea de Festivals

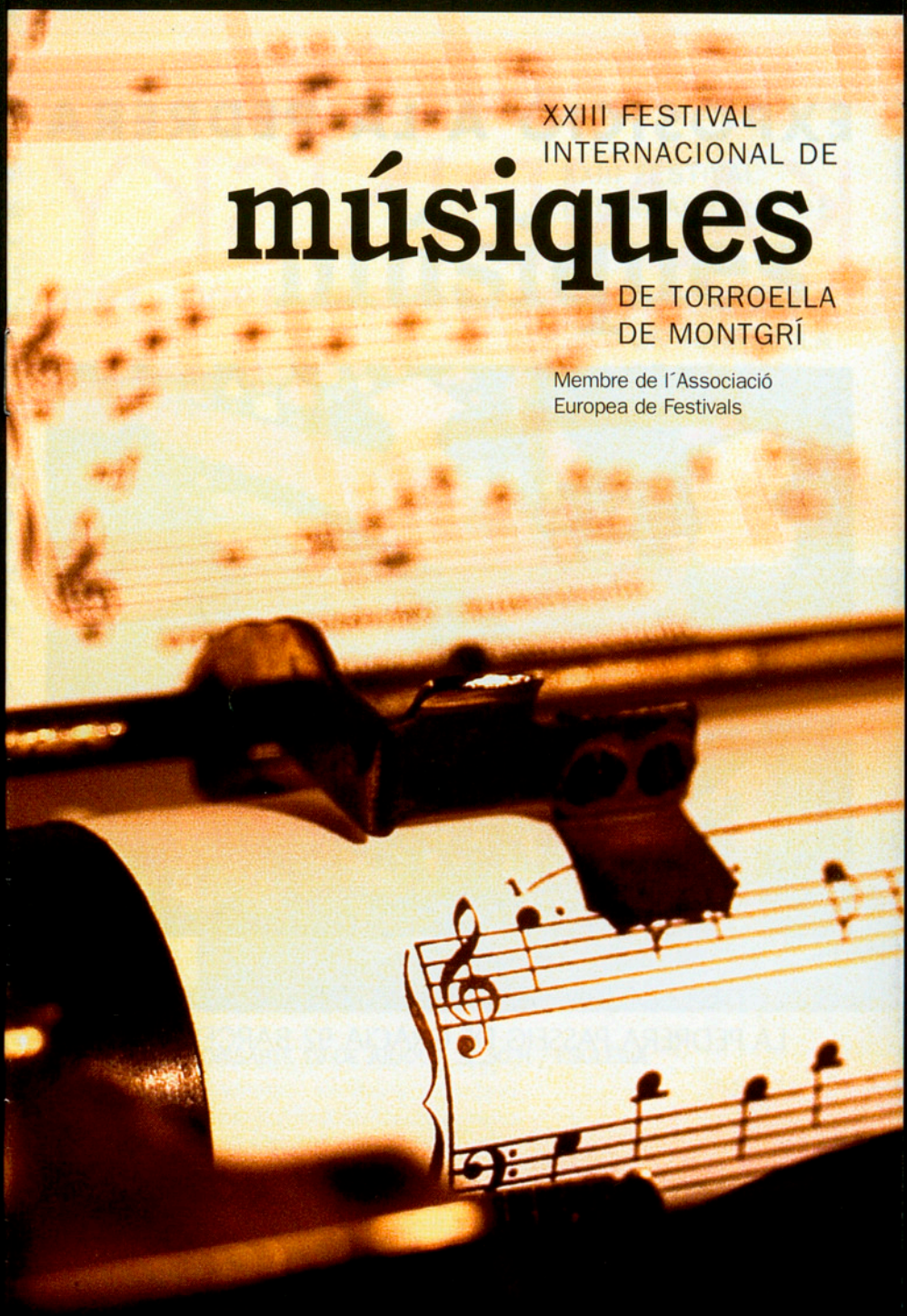

ORGANITZA

Joventuts Musicals de Torroella de Montgrí

PATROCINADOR PRINCIPAL

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA

EXPOSICIÓ A LA PEDRERA

KANDINSKY

LA DISSOLUCIÓ DE LA FORMA. 1900 - 1920

DEL 3 DE JUNY AL 24 DE SETEMBRE DE 2003.
LA PEDRERA. PASSEIG DE GRÀCIA, 92. BARCELONA.

El XXIII Festival de Músiques de Torroella de Montgrí té la col.laboració i el patrocini de Fundació Caixa Catalunya.

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA

XXIII FESTIVAL INTERNACIONAL DE

músiques

DE TORROELLA DE MONTGRÍ

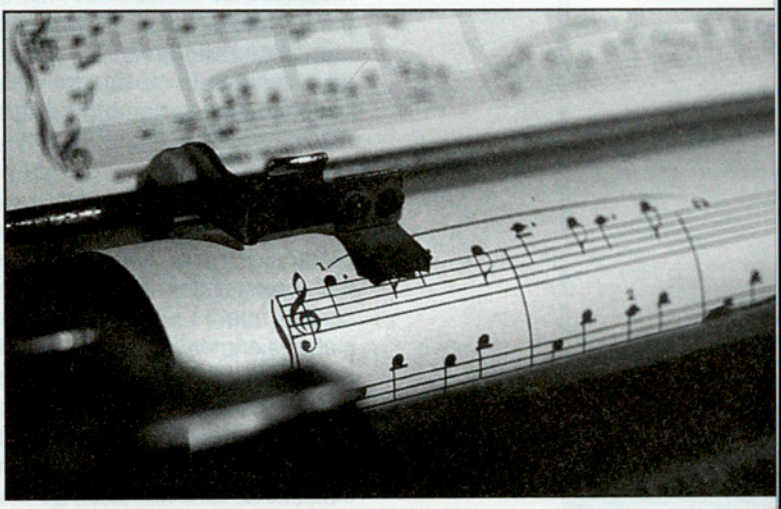

DISSABTE 19 DE JULIOL / 22.30 H / ESGLÉSIA

CONCERT

TERESA BERGANZA, mezzosoprano
JUAN ANTONIO ÁLVAREZ PAREJO, piano

Dos blocs perfectament diferenciats són els que presentarà aquesta gran dama del cant que és Teresa Berganza en la seva primera visita al Festival Internacional de Músiques de Torroella de Montgrí. Si en el primer bloc serem immersos en el món de la música italiana, en el segon ho serem en el món de la música francesa i hispànica, aquest darrer amb paradigmes de la música basca (Guridi) i andalusa (Falla).

Encara que en els nostres dies la imatge primordial que en tenim de la figura d'Antonio Vivaldi (1678-1741) és la d'un gran creador de música instrumental, el cert és que a la seva època va ser apreciat bàsicament com a compositor de música vocal, en especial de serenates i òperes. Precisament en aquest darrer gènere Vivaldi s'hi relacionà intensament amb estrenes als més importants teatres de la seva Venècia natal, però també a Màntua, Roma, Ferrara, Amsterdam, Viena i segons sembla, fins i tot, Praga. Aquesta presència és, sense cap mena de dubte, un indicador de l'apreci que van tenir a l'època les seves òperes. De les més de 90 que va compondre en vida, tan sols ens n'han arribat una vintena de completes com així també fragments incomplets i algunes àries. Berganza ens n'oferirà dues, on podrem comprovar, en primer lloc, la vàlua i bellesa d'aquestes, però també com a mostra de com l'ària vivaldiana va erigir-se en un dels espais musicals més importants en la primera meitat del segle XVIII per a la materialització de conceptes com els afectes musicals (un camp abordat àmpliament en anys posteriors per C.P.E.Bach i els compositors adscrits a l'anomenat estil sensible), l'autoexpressió

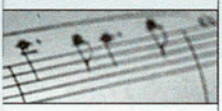

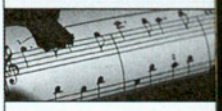

a través d'una indagació ja no només de la retòrica musical sinó també del mateix material musical, en especial en l'ús de les tonalitats menors i un melodisme altament expressiu. Precisament Vivaldi, va anar més enllà de la inventiva melòdica i l'habilitat imaginativa en el tractament dels texts poètics mostrada per un Alessandro Scarlatti (1660-1725) -present al concert amb *Le violette*- per apostar per una expressivitat que el va portar a uns atreviments harmònics (ús de la modulació, de la dissonància) que, amb el pas dels anys, van quedar com a model per a les futures generacions. Molt pròxim a la concepció de l'ària vivaldiana ho és també l'ària *Piangerò, la sorte mia* pertanyent a l'òpera *Giulio Cesare* (1724) de Georg Frideric Händel (1685-1759). En aquesta ària de Cleoptara d'una de les màximes creacions del talent händelià, la música ja no es limita només a l'expressió del text de Nicola Francesco Haym sinó que es dirigeix a l'oient com un un reclam en fer-li evocar, a través de la construcció musical, experiències igual de punyents i dramàtiques viscudes per el propi receptor.

Si Händel i Vivaldi s'erigeixen, en els nostres dies, com creadors de molts altres gèneres musicals a part d'òperes (si bé ambdós es consideraven, per sobre de tot, creadors d'òperes), el cas de Gioacchino Rossini (1792-1868) és un compositor que adscrivim plenament al món de l'òpera, si bé el seu darrer títol *(Guillaume Tell)* és de 1829. Des d'aquell moment i fins a l'any de la seva mort, Rossini va trencar poques vegades aquest buit creatiu amb la composició d'algunes obres per a cor, peces religioses i, en especial, els seus anomenats

Péchés de vieillesse (Pecats de vellesa) compostos a partir de 1855 a París, després d'un llarg període de malaltia. En aquests, Rossini es proposa mostrar el seu art creatiu però pensant més aviat amb una audiència petita (la que es congregava a la seva vila de Passy o al seu apartament de Chausée d'Antin). Precisament les dues peces vocals rossinianes que tancaran la primera part de concert de Berganza s'adscriuen als esmentats Pecats. Si el seu *Addio* pertany a l'*Àlbum francès* i es basa amb el *Mi lagnerò tacendo* de P.Metastasio, l'*Arietta alla spagnuola* és un bolero amb el resgust arquetípicament rossinià i que pertany a l'*Àlbum italiano*.

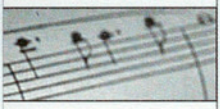

A pesar del reconeixement de la societat literària parisenca d'importants plomes com les de Proust, Mallarmé o Verlaine, el cert és que a casa nostra la figura de Reynaldo Hahn encara segueix una gran desconeguda. A pesar d'aquesta desconeixença, però, Hahn s'erigeix com un interesantíssim compositor dotat d'una refinada sensibilitat que va sobresortir en el gènere de la chanson tot musicant a destacats poetes (Hugo, Verlaine) amb una saviesa melòdica que sembla evocar l'emoció interna viscuda per Hahn en el precís moment de la lectura poètica.

Dues figures del nacionalisme musical hispànic clouran la vetllada inaugural del certamen torroellenc. Tres cançons pertanyents a les *Seis canciones castellanas* (1939) de Jesús Guridi (1886-1961) i les

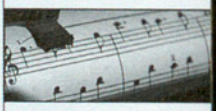

Siete Canciones españolas de Manuel de Falla (1876-1946) ens acostaran a la singularitat del nacionalisme musical hispànic, gestat i impulsat per la gran figura-encara avui excessivament oblidada-del compositor tortosí Felip Pedrell (1841-1922). Més enllà del fet, altament estudiat i analitzat per les ciències musicals, de l'ús de materials sonors provinents del folcklore, el cert és que en aquestes cançons hi trobem quelcom més que aquest simple ús de melodies folcklòriques, provinents en el cas de l'obra de Falla del Cancionero Popular español elaborat per Pedrell. Hi trobem l'intent de recrear els ambients i clímaxs sonors associats al món hispànic a través d'una inspiració en ritmes i melodies populars.

Aquesta recreació, lluny de qualsevol descripció explícita associada a definicions etnogràfiques, és la que explica com les cançons de Falla trobin part de la seva genealogia en l'influx del París d'un Debussy o un Dukas com així també el tractat de Lucas *(Acoustique nouvelle, 1854)* que Falla va tenir molt en compte en la composició de les *Siete Canciones*. Aquestes, amb el pas dels anys, van quedar com a model per a les futures produccions de cançons a l'Estat espanyol. Diferències estètiques i lingüístiques al marge, el mateix model que Guridi va voler recrear en les seves *Canciones castellanas*.

Oriol Pérez i Treviño

DISSABTE 19 DE JULIOL / 22.30 H / ESGLÉSIA

PROGRAMA

1a Part

Antonio Vivaldi (1678-1741)
Un certo non so ché
Piango, gemo, sospiro

Alessandro Scarlatti (1660-1725)
Le violette

Georg Frideric Händel (1685-1759)
Piangeró, la sorte mia (Giulio Cesare)

Gioacchino Rossini (1792-1868)
Addio di Rossini
Arietta alla spagnuola

2a Part

Reynaldo Hahn (1874-1947)
D'une prison
Mai
Infidelité
Si mes vers avallient des ailles
Paysage

Jesús Guridi (Bidaola) (1886-1961)
Llámale con el pañuelo
No quiero tus avellanas
Como quieres que adivine

Manuel de Falla (1876-1946)
Siete canciones populares españolas

- *El paño moruno*
- *Seguidilla murciana*
- *Asturiana*
- *Jota*
- *Nana*
- *Canción*
- *Polo*

Teresa Berganza

Ha marcat amb caràcters d'arquetip, per sempre, Dorabella, Zerlina i Cherubino; Rosina, Angelina i Isabella; la Perichole; Dulcinea; Charlotte; Carmen...

La seva veu, la veu subjugant de Teresa Berganza, és quelcom així com la invocació a un misteri que es fa còmplice del centelleig d'una mirada; una veu curulla d'encís, que no és fi en si mateixa, sinó admirable medi natural al servei del sentiment que infon al cant la ideal puresa lírica d'una melodia; l'arravatament d'una passió existencialment dramàtica. Veu de i per a totes les vocals; veu per al recamat musical de la paraula, amb la qual arriba a fondre's de manera prodigiosa.

Teresa Berganza enriqueix els sons mitjançant un implacable fraseig, i aconsegueix que la paraula es projecti nítida a través d'una emissió, en la qual el virtuosisme dels *legatos* tradueix ritmes i cadences amb subtilesa d'orfebre.

Amb Teresa Berganza tot el queda dit atorga argumentació, sobre la qual una rotunda personalitat imposa estil. Es canta com s'és; i Teresa és la interiorització, la delicadesa musical, la sensualitat i la fantasia poetitzada. Aquest és l'estil de Berganza. Un estil encunyat des d'aquell dia a Aix-en-Provence, en què la crítica francesa va anunciar el naixement d'una mezzosoprano d'època; estil que a Salzburg es reafirma per assolir la seva consagrada culminació a Edimburg, quan Berganza assumeix el difícil i transcendental compromís d'afrontar *Carmen,* una dona-personatge de cos i ànima que anteposa la llibertat i l'amor a la pròpia vida....

Estil Berganza per embruixar a l'Òpera de París, Viena, Scala de Milà, Covent Garden, Opera de Roma, Colón de Buenos Aires, Metropolitan de Nova York, Opera de Dallas, Chicago, San Francsico, Opera d'Hamburg, Estocolm, etc. sota la direcció orquestral de Giulini, Rescigno, von Karajan, Solti, Mehta, Abbado, Barenboim, Muti, Adler...i amb el rigor escènic de Zeffirelli, Rennert, Ponelle, Strehler, Faggioni, entre altres. Teresa és l'única dona nomenada com a acadèmica de número a la Real Academia de Bellas Artes de San Fernando.

De ben segur que Mozart, Haendel, Rossini, Purcell, Offenbach, Bizet i Massenet s'estremeixen en l'immens espai de la seva glòria, quan aquesta madrilenya de *rompe y rasga* desxifra amb la seva veu el misteri que ells van llegar en les seves àries.

De fet Teresa Berganza és quelcom més que una mezzosoprano. Teresa és una manera de ser i de sentir; un estil palpitant, amb poderós carisma i majestat de deessa.

Alfonso Saiz

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Juan Antonio Álvarez Parejo

Va néixer a Madrid, ciutat on realitza els seus estudis musicals. En finalitzar-los es dedica especialment a l'acompanyament de cantants i a la música de cambra. El 1980 debuta amb Teresa Berganza al Teatre Principal de València. Des d'aquest moment es converteix en el seu pianista habitual i l'acompanya en els teatres i auditoris més importants del món, com ara el Carnegie Hall, Covent Garden, Scala de Milà, Musikverein i Konzerthaus de Viena, Concertgebouw d'Amsterdam, La Fenice de Venècia, entre altres.

Amb Lucero Tena ha col.laborat durant molts anys en nombrosos actes culturals organitzats pel Ministerio de Asuntos Exteriores a Europa, Amèrica del sud i Àfrica. També en diversos recitals a Espanya, França i Itàlia.

Acompanya habitualment al barítón navarrès Iñaki Fresán, amb qui ha realitzat recitals a Buenos Aires, Jerusalem i a diferents ciutats de l'Estat espanyol, amb gran èxit de crítica i públic.

Ha treballat també amb Maria Bayo, Elisabete Matos, Mª José Montiel i molts altres cantants estrangers. Col.labora assíduament amb joves valors de la lírica hispànica.

Ha enregistrat discs amb Teresa Berganza, María Bayo i Mª José Montiel. En el camp de la música de cambra ha format duos amb Víctor Martín, Vladimiro Martín, José Antonio Campos, Víctor Ambroa, entre d'altres.

És professor del Real Conservatorio Superior de Música de Madrid.

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Ho organitza

Joventuts Musicals de Torroella de Montgrí

SECRETARIA:
Apartat de Correus núm. 70
E-17257 Torroella de Montgrí
Tel. 00 34 972 76 10 98
Tel. 00 34 972 76 06 05
Fax. 00 34 972 76 06 48
e-mail: info@joventutsmusicals.com
www.festivaldetorroella.org

Hi col·laboren

BRITISH COUNCIL

EL PAIS

CATALUNYA MÚSICA

Germans Radresa sa

PARRÒQUIA DE SANT GENÍS

Ho patrocinen

San Miguel

DISBESA DARNÉS

Font Vella

gasNatural sdg

CATALUNYA TURISME

Generalitat de Catalunya

AJUNTAMENT DE TORROELLA DE MONTGRÍ

Diputació de Girona

MINISTERIO DE EDUCACIÓN, CULTURA Y DEPORTE

INSTITUTO NACIONAL DE LAS ARTES ESCÉNICAS Y DE LA MÚSICA

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Amb la col·laboració i el patrocini de

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA